

แนวทางการส่งเสริมคุณธรรมความกล้าหาญของสามเณร

สามเณรลัทธิเปาโล นครราชสีมา

Promoting the Virtue of Courage for Seminarians at

Saint Paul Seminary, Nakhon Ratchasima

เชาวน์ ประทุมปี*

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทววิทยาจริยธรรม

คณะศาสนศาสตร์ วิทยาลัยแสงธรรม

บาทหลวง ดร.สุรชัย ชุ่มศรีพันธุ์

คณะศาสนศาสตร์ วิทยาลัยแสงธรรม

บาทหลวง ผศ. ดร.ชาติชาย พงษ์ศิริ

คณะมนุษยศาสตร์ วิทยาลัยแสงธรรม

ผศ. ดร.ลัดดาวรรณ์ ประสูตร์แสงจันทร์

คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยแสงธรรม

Chao Pratumpee*

Master of Arts Program in Moral Theology,

Faculty of Divinity, Saengtham College

Rev. Dr.Surachai Chumsriphan

Faculty of Divinity, Saengtham College

Rev. Asst. Prof. Dr.Chartchai Phongsiri

Faculty of Humanities, Saengtham College

Asst. Prof. Dr.Laddawan Prasootsaengchan

Faculty of Education, Saengtham College

*Corresponding Author, e-mail: francescochao@gmail.com

ข้อมูลบทความ

รับบทความ 19 กุมภาพันธ์ 2568

แจ้งแก้ไข 27 มีนาคม 2568

ตอบรับบทความ 8 เมษายน 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงคุณภาพนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษา 1) การปฏิบัติตนตามคุณธรรมความกล้าหาญของสามเณร สามเณราลัยเปาโล นครราชสีมา และ 2) แนวทางส่งเสริมคุณธรรมความกล้าหาญของสามเณร สามเณราลัยเปาโล นครราชสีมา เก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ สามเณร สามเณราลัยเปาโล ปีการศึกษา 2566 จำนวนทั้งหมด 29 คน และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 13 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบกึ่งโครงสร้าง และประเด็นการสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. สามเณร สามเณราลัยเปาโล นครราชสีมา มีการปฏิบัติตนตามคุณธรรมความกล้าหาญใน 3 ระดับ ได้แก่ ความกล้าหาญต่อตนเอง ความกล้าหาญต่อผู้อื่น และความกล้าหาญในการกล้าตัดสินใจเลือกทางเดินชีวิต ดังนี้

1.1 การปฏิบัติตนตามคุณธรรมความกล้าหาญต่อตนเอง สามเณรมีความกล้าหาญที่จะเผชิญหน้ากับความยากลำบากทาง 1) ฝ้ายกาย และ 2) ฝ้ายจิต

1.2 การปฏิบัติตนตามคุณธรรมความกล้าหาญต่อผู้อื่น สามเณรมีความกล้าหาญในการ 1) ตักเตือนผู้อื่น 2) ยอมรับคำตักเตือนจากผู้อื่น 3) ยืนยันความเชื่อและประกาศข่าวดีต่อน้องต่างความเชื่อ และ 4) มีความกล้าหาญที่จะสละน้ำใจของตนเพื่อรับใช้ผู้อื่น

1.3 การปฏิบัติตนตามคุณธรรมความกล้าหาญในการกล้าตัดสินใจเลือกทางเดินชีวิต สามเณรมีความกล้าหาญในการ 1) สละเกียรติยศทางโลกเพื่อที่จะเป็นผู้ติดตามพระเจ้า และ 2) ยืนยันและยึดมั่นในกระแสเรียก

2. แนวทางส่งเสริมคุณธรรมความกล้าหาญของสามเณร สามเณราลัยเปาโล นครราชสีมา มีดังนี้

2.1 สามเณราลัยเปาโล และโรงเรียน ควรส่งเสริมให้สามเณรตระหนักว่าความยากลำบาก และระเบียบวินัยต่างๆ เป็นสิ่งที่จะช่วยให้สามเณรสามารถพัฒนาตนเองและเพิ่มศักยภาพของตนเองให้มากขึ้น

2.2 สามเณราลัยเปาโล ควรส่งเสริมให้สามเณรได้ตระหนักว่า การตักเตือนกันนั้น เป็นสิ่งที่ดี และเป็นสิ่งที่ควรกระทำ

2.3 สามเณราลัยเปาโล และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้สามเณรประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น

2.4 สามเณราลัยเปาโล และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้สามเณรได้ตระหนักว่าชีวิตกระแสรีบการติดตามพระเจ้า นั้น เป็นชีวิตที่มีคุณค่าและมีความสุขของการได้เป็นผู้ให้ตามแบบอย่างของพระเยซูเจ้า

2.5 ครอบครัวและบุคคลรอบข้างควรช่วยในการให้กำลังใจและสนับสนุนสามเณรในการดำเนินชีวิตติดตามพระเจ้า

คำสำคัญ : คุณธรรมความกล้าหาญ; สามเณร; สามเณราลัยเปาโล

Abstract

The purposes of this qualitative research are to study 1) the behavior according to the virtue of courage of Saint Paul seminarians, Nakhon Ratchasima and 2) to promote the virtue of courage of Saint Paul seminarians, Nakhon Ratchasima, the respondents were Saint Paul seminarians, academic year 2023, a total of 29 persons, and a group of qualified seminarians, 13 persons, obtained through purposive selection according to qualifications or positions. The tools used in the research include: Semi-structured interview form and group discussion issues Data analysis used content analysis

The findings are as follows:

1. The seminarians of the St. Paul seminary, Nakhon Ratchasima, have to behave according to the virtues of courage in 3 levels: courage for oneself; courage towards others and courage in deciding to choose a life path as follows

1.1 Conducting oneself according to the virtue of courage for oneself. The seminarians had the courage to 1) face various physical difficulties and 2) face spiritual difficulties.

1.2 Conducting oneself according to the virtue of courage towards others. The seminarians had the courage to 1) admonish others 2) accept admonition from others 3) profess faith and share the good news of God with people of other faiths and 4) sacrifice one's heart to serve others.

1.3 Conducting oneself according to courage in deciding to choose a life path. The seminarians had the courage to 1) sacrifice worldly honors to become followers of God and 2) affirm and adhere to their vocation.

2. Guidelines for promoting the virtues of courage in seminary St. Paul seminary, Nakhon Ratchasima, are as follows:

2.1 St. Paul seminary and schools should encourage seminarians to realize that difficulties and various disciplines. It is something that will help seminarians develop themselves and increase their potential.

2.2 St. Paul seminary should be encouraged to realize that warning each other is a good thing. And it is something that should be done.

2.3 St. Paul seminary and all parties involved should encourage seminarians to behave as good examples for others.

2.4 St. Paul seminary should be encouraged to realize that Life is a vocation to follow God. It is a valuable and happy life to be a giver. Following the example of Jesus.

2.5 Family and people around seminarians should help in giving encouragement and supporting to the seminarians in living life following God.

Keywords: The virtue of courage; Seminarians; Saint Paul Seminary

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในสังคมยุคปัจจุบันที่มีการแพร่หลายของลัทธิสัมพัทธนิยม (Relativism) ซึ่งแนวคิดของลัทธินี้เชื่อว่า ไม่มีความจริงแบบตายตัว ความจริงสามารถเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาและสถานที่ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระบบความคิดความเชื่อและโลกทัศน์ของคนแต่ละกลุ่ม ในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แม้ว่าจะจะเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องหรือไม่ดีก็ตามตามวัฒนธรรมประเพณีที่มีอยู่ แต่หากเป็นสิ่งที่คนในสังคมทำกันอย่างแพร่หลาย ก็ถือว่าการกระทำนั้นๆ เป็นสิ่งที่ยอมรับได้ของคนส่วนใหญ่ในสังคม เช่น การอยู่กินกันก่อนแต่งงานของคู่รัก ซึ่งหากเป็นไปตามวัฒนธรรมประเพณีแต่เดิมาก็ถือว่าเป็นสิ่งที่ไม่ดี ไม่เหมาะสม ไม่ควรกระทำ เป็นสิ่งที่นำมาซึ่งความอับอายแก่ครอบครัว แต่ในปัจจุบันนี้ก็มีการกระทำตามกันหรือเหมือนกันอย่างแพร่หลายจนมองว่า เรื่องการอยู่กินกันก่อนแต่งงานก็เป็นเรื่องปกติแล้วในสังคม ไม่ต้องเสียเงิน เสียเวลาในการจัดพิธีแต่งงานตามวัฒนธรรมประเพณีแต่อย่างใด หรือกรณีการทุจริตคอร์รัปชันที่มีการกระทำตามกันมากจนมองว่าเป็นเรื่องปกติทั่วไปที่พอยอมรับได้ ตามที่ สัมฤทธิ์ น่วมศิริ และคณะ (2561) ระบุว่า “ปัญหาการคอร์รัปชันเป็นปัญหาที่ส่งผลให้คนไทยบางส่วนมองว่า การทุจริตคอร์รัปชันเป็นเรื่องปกติและยอมรับได้ โดยมักใช้แนวคิดที่ว่า ผู้มีอำนาจก็มักจะโกงกันทุกฝ่าย หากใครโกงแล้วทำงานเก่งก็ถือว่าพอรับได้” ซึ่งแนวคิดเหล่านี้เป็นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการแก้ไขให้มีความถูกต้องตามหลักธรรมคำสอน หรืออยู่ในความพอเหมาะพอดีหรือทางสายกลาง ไม่สุดโต่งจนเกินไป โดยอาศัยการดำเนินชีวิตตามหลักธรรมคำสอนของศาสนาและคุณธรรมต่างๆ แม้บางครั้งอาจเป็นการสวนกระแสของสังคมไปบ้าง แต่ก็จำเป็นที่จะต้องอาศัยความกล้าหาญในการที่จะประพฤติปฏิบัติเพื่อความดีของส่วนตัวและองค์กรรวม

ความกล้าหาญ เป็นคุณธรรมที่ทำให้ผู้ที่มีความกล้าหาญนั้น สามารถบรรลุหรือประสบความสำเร็จในความยากลำบาก ที่เป็นอุปสรรคขัดขวาง เพราะเป็นหน้าที่ของคุณธรรมความกล้าหาญ ที่ทำให้ผู้ปฏิบัติสามารถเอาชนะความรู้สึกถึงความยากลำบากต่างๆ ในตัวเองได้ (เชิดชัย เลิศจิตรเลขา, 2548) ในการที่จะฝึกฝนตนเองและจะพัฒนาตนเองนั้นย่อมมีอุปสรรคและความรู้สึกความยากลำบากเสมอ ดังนั้นจึงต้องมีคุณธรรมความกล้าหาญในการที่จะต่อสู้ฟันฝ่าเอาชนะความรู้สึกยากลำบากรวมถึงอุปสรรคปัญหาต่างๆ ที่มาเข้ามาในแต่ละช่วงชีวิต ทั้งในช่วงเด็กเยาวชนหรือเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่แล้ว โดยเฉพาะในช่วงของการเป็นเด็กเยาวชนที่จำเป็นที่จะได้รับอบรม หล่อหลอมในเรื่องของการความกล้าหาญ นำความกล้าหาญที่ได้รับ

การอบรม สั่งสอนมาฝึกฝน ปฏิบัติให้เป็นบุคคลที่มีความกล้าหาญในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ที่ถูกต้องดีงามตามหลักธรรมคำสอน ขนบธรรมเนียมประเพณี และกฎระเบียบของชุมชนและสังคม การอบรมเด็กและเยาวชนให้มีคุณธรรมความกล้าหาญจึงเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่งที่ผู้ใหญ่หรือผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนจะได้ดูแลใส่ใจในการอบรม โดยเฉพาะในกระบวนการอบรมเด็กเยาวชนที่เป็นสามเณรในสามเณราลัย ที่ย่อมมีการอบรมหล่อหลอม มีกฎระเบียบต่าง ๆ เพื่อช่วยให้สามเณรได้ฝึกฝน พัฒนาดน และประพฤติตนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ซึ่งบางครั้งอาจทำให้สามเณรเกิดความรู้สึกยากลำบากในการปฏิบัติตามกฎระเบียบ หรือไม่อยากทำเพื่อน ๆ เมื่อสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องเหมาะสม แต่หากสามเณรมีความกล้าหาญเพียงพอ ก็จะช่วยสามเณรสามารถปฏิบัติตนได้อย่างพอเหมาะพอดี ไม่มากหรือน้อยเกินไป ตามแนวคิดของอริสโตเติลที่เห็นว่า ความกล้าหาญเป็นสิ่งกลาง ๆ ระหว่างความบ้าบิ่นและความขี้ขลาด (เชิดชัย เลิศจิตรเลขา, 2548)

ในหนังสือ พระพรแห่งกระแสเรียกพระสงฆ์ (Ratio Fundamentalis Institutionis Sacerdotalis) ของสมณกระทรวงพระสงฆ์ (2559) ข้อที่ 18 ได้กล่าวไว้ว่า “จุดประสงค์ของบ้านเณรเล็ก คือ ช่วยพัฒนาความเป็นมนุษย์และความเป็นคริสตชนให้เติบโตขึ้นในตัวของเยาวชน” และในข้อที่ 93 “สามเณรจึงได้รับเรียกให้พัฒนาบุคลิกภาพของเขา โดยมีพระคริสตเจ้าผู้ทรงเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์แบบเป็นแบบฉบับและแหล่งพลังของเขา จะเห็นได้ว่าสามเณรถูกเรียกร้องให้ดำเนินชีวิตโดยยึดพระเยซูคริสตเจ้าเป็นแบบอย่างและศูนย์กลาง และหากจะมองดูในชีวิตของพระเยซูเจ้า พระองค์ทรงดำเนินชีวิตเป็นประจักษ์พยาน โดยทรงกล้ายืนยันถึงความถูกต้อง หากทรงเห็นว่าสิ่งๆ นั้นเป็นสิ่งที่ผิด แม้ว่าสังคมในสมัยนั้นจะทำกันอย่างกว้างขวางก็ตาม เช่นในเหตุการณ์ที่ทรงขับไล่บรรดาพ่อค้าออกจากพระวิหาร (มธ 21:12-17) และนอกจากองค์พระเยซูเจ้าที่มีความกล้าหาญอย่างเด่นชัดแล้ว ข้อมูลในพระคัมภีร์ยังช่วยให้เห็นถึงบุคคลอีกบุคคลหนึ่งที่มีความเด่นชัดในการกล้าที่จะดำเนินเป็นพยานยืนยันความถูกต้องโดยยึดแบบอย่างของพระเยซูเจ้า นั่นคือ นักบุญเปาโล ผู้ซึ่งมีความเด่นชัดในเรื่องของคุณธรรมความกล้าหาญเป็นอย่างมาก ท่านมีความกล้าหาญในการยืนยันความเชื่อและแสดงให้เห็นถึงความเข้มแข็งต่อการเบียดเบียนและยอมสละชีวิตของท่านในท้ายที่สุด พระศาสนจักรคาทอลิกและคริสตชนต่างชื่นชมและยอมรับความกล้าหาญของท่านนักบุญเปาโล มีคริสตชนชายจำนวนมากที่นำชื่อของท่านมานักบุญองค์อุปถัมภ์ของตนเอง หรือนำชื่อของท่าน

มาเป็นองค์อุปถัมภ์ขององค์กร ดังเช่น สามเณรลัยเปาโล นครราชสีมา ที่ได้ตั้งชื่อตามท่านนักบุญเปาโล และมีท่านนักบุญเปาโลเป็นองค์อุปถัมภ์ของสามเณรลัย ดังนั้น จึงเป็นการดีและเหมาะสมอย่างยิ่งในการที่จะอบรมส่งเสริมสามเณรแห่งสามเณรลัยเปาโลให้เป็นบุคคลที่มีคุณธรรมความกล้าหาญอย่างโดดเด่น โดยยึดแบบอย่างความกล้าหาญของท่านนักบุญเปาโล องค์อุปถัมภ์ของสามเณรลัย เพื่อจะช่วยให้สามเณรเป็นบุคคลที่มีคุณธรรม มีความกล้าหาญ สามารถดำเนินชีวิตในภาวะยากลำบาก รวมทั้งปฏิบัติตามกฎระเบียบของสามเณรลัยได้อย่างดี และโดยอาศัยการปฏิบัติตามกฎระเบียบนี้ สามเณรจะค่อยๆ พัฒนาตนเป็นบุคคลที่มีวินัยในตนเอง

การอบรมสามเณรให้มีความกล้าหาญในสังคมปัจจุบันนี้ ถือว่าเป็นสิ่งที่ท้าทายอย่างหนึ่งของสามเณรลัยเปาโล ส่วนหนึ่งมาจากค่านิยมของลัทธิสัมพัทธนิยมที่ได้แผ่ขยายเข้ามาในสังคมและค่านิยมของบรรดาเยาวชน และส่งผลกับค่านิยมของสามเณรแห่งสามเณรลัยเปาโลด้วย ซึ่งผู้วิจัยได้มีโอกาสสัมภาษณ์ บาทหลวงเกรียงไกร ยิ่งยง อธิการสามเณรลัยเปาโล นครราชสีมา เมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2565 ท่านแสดงทรรศนะที่สำคัญไว้ว่า “ในปัจจุบันนี้เพื่อนนักเรียนในโรงเรียนที่สามเณรไปเรียนอยู่ค่อนข้างจะมีอิทธิพลทางความคิดและพฤติกรรมของบรรดาสามเณร ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการแต่งกาย การใช้โทรศัพท์มือถือซึ่งผิดต่อกฎระเบียบของสามเณรลัย การไว้ทรงผมที่ผิดต่อระเบียบของโรงเรียน เป็นต้น และเป็นการดีหากสามเณรมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องคุณธรรมความกล้าหาญและสามารถนำความรู้ความเข้าใจนั้นมาปฏิบัติในชีวิต เพื่อที่สามเณรจะได้กล้าที่จะยืนหยัดในการปฏิบัติตนอย่างถูกต้องเหมาะสม ท่ามกลางกระแสสังคมภายนอกที่มีสิ่งโน้มน้าวใจให้สามเณรมีความต้องการที่จะประพฤติปฏิบัติในทางที่ไม่ถูกต้องเหมาะสมกับสถานภาพการเป็นสามเณร เหมือนกับที่พระเยซูเจ้าทรงสอนให้บรรดาศิษย์ของพระองค์จะต้องเป็น “เกลือของแผ่นดินและแสงสว่างส่องโลก” (มธ 5:13-16) ซึ่งหมายความว่าผู้ที่เป็นศิษย์ของพระองค์นั้น จะต้องกล้าที่จะเป็นพยานยืนยันถึงความดีในสังคม และนอกจากนี้นักบุญยอห์น ปอล ที่ 2 พระสันตะปาปา ยังได้เคยกล่าวเตือนใจบรรดาเยาวชนและสามเณรเล็กก็ถือว่ามีชีวิตอยู่ในช่วงเยาวชนด้วย ทรงกล่าวในสารสันของพระองค์ในโอกาสงานวันเยาวชนโลกครั้งที่ 12 ไว้ว่า “อย่ากลัวเลย ที่จะมีชีวิตรูปแบบใหม่ ซึ่งเป็นชีวิตที่พระเยซูเจ้าทรงเสนอให้เรา เพราะพระองค์จะทรงคอยช่วยเหลือเราด้วยพระหรรษทานต่างๆ” (ยอห์น ปอล ที่ 2, 2535) ชีวิตใหม่ที่ว่านี้ก็คือ ชีวิตที่เป็นศิษย์ติดตามพระ

เยซูเจ้านั่นเอง ดังนั้นสามเณรจึงควรมีความกล้าหาญที่จะยืนยันและปฏิบัติตนในสิ่งที่ดีงาม ไม่เป็นผู้ชักจูงหรือไม่คล้อยตามเพื่อนหรือบุคคลรอบข้างที่ชักชวนให้กระทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง และมีความกล้าหาญในการตักเตือนเพื่อนพี่น้องที่ประพฤติมิชอบ”

ดังนั้น จากการศึกษาข้อมูลต่างๆ รวมถึงการสัมภาษณ์อธิการสามเณรเปาโล นครราชสีมา แล้วผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามคุณธรรมความกล้าหาญของ สามเณร สามเณรลัยเปาโล นครราชสีมา และแนวทางการส่งเสริมคุณคุณธรรมความกล้าหาญ ของสามเณร สามเณรลัยเปาโล นครราชสีมา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติตนตามคุณธรรมความกล้าหาญของสามเณร สามเณรลัยเปาโล นครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมคุณธรรมความกล้าหาญของสามเณร สามเณรลัยเปาโล นครราชสีมา

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตของการวิจัย

เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามคุณธรรมความกล้าหาญของสามเณร สามเณรลัยเปาโล นครราชสีมา และแนวทางส่งเสริมคุณธรรมความกล้าหาญของสามเณร สามเณรลัยเปาโล นครราชสีมา โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1.1 เอกสารเกี่ยวกับคุณธรรมความกล้าหาญตามคำสอนของพระศาสนจักรคาทอลิก ได้แก่

1.1.1 พระคัมภีร์คาทอลิกฉบับสมบูรณ์ (คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อคริสตศาสนธรรม แผนกพระคัมภีร์, 2557)

1.1.2 สมณกฤษฎีกาว่าด้วยการอบรมพระสงฆ์ OPTATAM TOTIUS (Decree on the Training of Priests) (Paul VI, 2555)

1.1.3 สมณลิขิตเตือนใจ “เราจะมอบผู้เลี้ยงแกะให้ท่าน” (PASTORES DABO VOBIS) (ยอห์น ปอล ที่ 2, 2535)

1.1.4 เอกสารเรื่อง “ระบบพื้นฐานการอบรมพระสงฆ์” (RATIO FUNDAMENTALIS INSTITUTIONIS SACERDOTALIS) “พระพรแห่งกระแสเรียกพระสงฆ์” (The Gift of the Priestly Vocation) (สมณกระทรวงพระสงฆ์, 2559)

1.1.5 ธรรมนูญการอบรมเณรสามเณรเล็กค.ศ. 2000 คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อสามเณราลัยและกระแสเรียก (Catholic Commission for Seminarians and Vocation) (2543)

1.1.6 คริสตจริยศาสตร์พื้นฐาน โดยบาทหลวงเชดชัย เลิศจิตรเลขา (2548)

1.2 เอกสารเกี่ยวกับคุณธรรมความกล้าหาญตามแบบอย่างของนักบุญเปาโล

1.2.1 นักบุญเปาโล อัครสาวก พยานยืนยันความชื่นชมยินดีท่ามกลางความทุกข์ โดย ฟรานเชสโก โจย่า (2551)

1.2.2 นักบุญเปาโล อัครสาวกองค์ที่ 13 โดยสมเด็จพระสันตะปาปาเบเนดิกต์ที่ 16 (2550)

1.2.3 เอกสารประวัติสามเณราลัยเปาโล นครราชสีมา (สามเณราลัยเปาโล นครราชสีมา, 2566ข)

1.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.3.1 การค้นคว้าอิสระ เรื่อง การเสริมสร้างคุณธรรมความรักตามคำสอนของนักบุญเปาโล สำหรับสามเณรคาทอลิก สามเณราลัยคริสตประจักษ์ สังฆมณฑลอุบลราชธานี โดย ทองแดง แก้วประกอบ (2561) วิทยาลัยแสงธรรม

2. ขอบเขตด้านกลุ่มผู้ให้ข้อมูล และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ สามเณร สามเณราลัยเปาโล ปีการศึกษา 2566 ทุกคน ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 29 คน

กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิในการศึกษา แนวทางส่งเสริมคุณธรรมความกล้าหาญของสามเณร สามเณราลัยเปาโล นครราชสีมา จำนวน 13 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ตามคุณสมบัติหรือตำแหน่ง ดังต่อไปนี้

2.1 อธิการสามเณราลัยเปาโล จำนวน 1 คน

2.2 รองอธิการสามเณราลัยเปาโล และผู้ช่วยอธิการสามเณราลัยเปาโลรวมจำนวน 2 คน

2.3 ครูคำสอนในระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนรุ่งอรุณวิทยา ที่มีประสบการณ์ ในการสอนคำสอน อย่างน้อย 5 ปี จำนวน 1 คน

2.4 ครูผู้สอนสาระวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนรุ่งอรุณวิทยา ที่มีประสบการณ์ในการสอน อย่างน้อย 5 ปี จำนวน 1 คน

2.5 ครูประจำชั้นระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาโรงเรียน รุ่งอรุณวิทยา ที่มีประสบการณ์ในการเป็นครูประจำชั้น อย่างน้อย 5 ปี รวมจำนวน 2 คน

2.6 ผู้ปกครองของสามเณรที่กำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 2 คน และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 3 คน รวมจำนวน 5 คน

2.7 ตัวแทนสมาชิกกลุ่มเซอร่า จำนวน 1 คน

นิยามศัพท์เฉพาะ

คุณธรรมความกล้าหาญ หมายถึง คุณธรรมประการหนึ่ง ที่สามเณรผู้เตรียมตัวเป็น บาทหลวงต้องได้รับการอบรม ฝึกฝนเพื่อให้มีความเข้มแข็งต่อความยากลำบากและความมั่นคง ในการทำความดี มีความมั่นคงเมื่อเผชิญการผจญและเอาชนะอุปสรรคในการดำเนินชีวิตตาม ศีลธรรม โดยแบ่งออกเป็น 3 ระดับได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นของความกล้าหาญในตนเอง คุณธรรมใน ขั้นนี้จะช่วยให้มีกำลังใจที่จะเอาชนะจิตใจของตัวเองเมื่อพบกับความยากลำบากทั้งทางกายและ ทางจิตใจ เช่น เอาชนะความกลัว ความเกียจคร้าน การทดลอง การเบียดเบียน ขั้นที่ 2 ขั้นคุณธรรมความกล้าหาญที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น คุณธรรมขั้นนี้จะช่วยให้มีความกล้าที่จะยืนยันใน ความจริงเมื่อเห็นสิ่งใดที่ไม่ถูกไม่ควรเกิดขึ้น เช่น กล้ายืนยันในความจริงและความถูกต้อง กล้าตักเตือนผู้กระทำความผิดและรายงานให้ผู้ใหญ่ทราบ กล้ายอมรับคำตักเตือนของผู้อื่น กล้ายอมรับความผิดและพร้อมที่จะปรับปรุงพัฒนาตนเอง กล้าปฏิเสธสิ่งที่ไม่ถูกต้อง และขั้นที่ 3 ขั้นที่จะกล้าตัดสินใจเลือกทางเดินชีวิตแม้จะต้องสละบางสิ่งบางอย่าง ขั้นนี้เป็นขั้นที่สูงที่สุด กล้าสละตนเองและตัดสินใจเลือกทางเดินที่ถูกต้องที่เลือกแล้ว เพื่อความดีส่วนรวมและ การประกาศข่าวดี

สามเณร หมายถึง เยาวชนชายที่นับถือศาสนาคริสต์ นิกายโรมันคาทอลิก ที่เข้ารับการศึกษอบรมเพื่อเตรียมตัวเป็นบาทหลวงที่สามเณรลัยเปาโล นครราชสีมา โดยกำลังศึกษาอยู่ในระหว่างชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง มัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่โรงเรียนรุ่งอรุณวิทยา

สามเณรลัยเปาโล หมายถึง สถาบันที่ให้การอบรมผู้สมัครที่สนใจเป็นบาทหลวงคาทอลิกแห่งหนึ่งของพระศาสนจักรคาทอลิกประเทศไทย ตั้งอยู่ที่ตำบลปากช่อง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ในเขตศาสนปกครองสังฆมณฑลนครราชสีมา มีหน้าที่ในการให้การศึกษอบรมและส่งเสริมให้สามเณรมี ภาระเรียก มีความเชื่อ มีคุณธรรมจริยธรรม มีการประพฤติปฏิบัติตนที่ถูกต้องเหมาะสมกับการเป็นสามเณรและการเป็นบาทหลวงในอนาคต

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

1. การศึกษาวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปใช้ในการสร้างเครื่องมือ
2. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) และประเด็นสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)
3. การนำแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างไปสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล แล้วนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เนื้อหา
4. นำประเด็นสนทนากลุ่มไปดำเนินการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มมาวิเคราะห์เนื้อหา
5. นำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์สังเคราะห์เรียบเรียงอย่างเป็นระบบ และสรุปผลการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยมี 2 ชิ้น ได้แก่

1. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) จำนวน 1 ฉบับ สำหรับใช้ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล เพื่อศึกษาตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1
2. ประเด็นสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) สำหรับใช้ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 2

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์สามเณร และการสนทนากลุ่มของผู้ทรงคุณวุฒิ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. การปฏิบัติตนตามคุณธรรมความกล้าหาญของสามเณร สามเณรลาอียเปาโล นครราชสีมา สามเณร สามเณรลาอียเปาโล นครราชสีมา มีการปฏิบัติตนตามคุณธรรมความกล้าหาญใน 3 ระดับ ได้แก่ ความกล้าหาญต่อตนเอง ความกล้าหาญต่อผู้อื่น และความกล้าหาญในการกล้าตัดสินใจเลือกทางเดินชีวิต ดังนี้

1.1 การปฏิบัติตนตามคุณธรรมความกล้าหาญต่อตนเองของสามเณร สามารถสรุปค่าน้ำหนักความคิดเห็นของสามเณรผู้ให้ข้อมูล เรียงจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

1.1.1 สามเณรส่วนใหญ่ มีความกล้าหาญที่จะเผชิญหน้ากับความยากลำบากฝ่ายกายต่างๆ โดยตระหนักว่าสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ช่วยจะพัฒนาให้พวกเขาเป็นคนที่มีความสามารถที่จะเผชิญกับความยากลำบากที่ยิ่งใหญ่กว่าในอนาคตได้

1.1.2 สามเณรส่วนใหญ่ มีความกล้าหาญในระดับที่ดีในด้านการเผชิญกับความยากลำบากฝ่ายจิต โดยการตระหนักถึงหน้าที่การเป็นสามเณรที่ดี จึงสามารถเอาชนะใจตนเองและปฏิบัติตามระเบียบวินัยของสามเณรลาอียเปาโลได้

1.1.3 สิ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้สามเณรมีความกล้าหาญต่อตนเอง คือ ชีวิตหมู่คณะที่มีเพื่อนๆ ช่วยเป็นกำลังใจ

1.1.4 ความกระตือรือร้นช่วยส่งเสริมให้สามเณรมีความกล้าหาญต่อตนเอง

1.1.5. กำลังใจจากครอบครัว ช่วยส่งเสริมให้สามเณรมีความกล้าหาญต่อตนเอง

1.6 อุปสรรคที่สำคัญก็คือ ความเกียจคร้าน และการขาดความมั่นใจ

1.2 การปฏิบัติตนตามคุณธรรมความกล้าหาญต่อผู้อื่นของสามเณรนั้น สามารถสรุปค่าน้ำหนักความคิดเห็น เรียงจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

1.2.1 มีความกล้าหาญที่จะยืนยันความเชื่อและประกาศข่าวดีต่อพี่น้องต่างความเชื่อ

- 1.2.2 มีความกล้าหาญที่จะยอมรับคำตักเตือนจากผู้อื่น
- 1.2.3 มีความกล้าหาญที่จะสละน้ำใจของตนเพื่อรับใช้ผู้อื่น
- 1.2.4 มีความกล้าที่จะยืนยงในสิ่งที่ถูกต้อง
- 1.2.5 มีความกล้าที่จะตักเตือนผู้อื่น
- 1.2.6 อุปสรรคสำคัญทำให้สามเณรขาดความกล้าหาญต่อผู้อื่น คือ
1) การกลัวที่จะผิดใจกับผู้อื่น 2) การไม่กล้าแสดงออก และ 3) การไม่มั่นใจในตนเอง
- 1.2.7 สิ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้สามเณรมีความกล้าหาญต่อผู้อื่น ได้แก่ 1) ชีวิตหมู่คณะเพื่อน ๆ 2) ความสุขจากการทำความดีและแบบอย่างในการทำ ความดี
- 1.3 การปฏิบัติตนตามคุณธรรมความกล้าหาญในการกล้าตัดสินใจเลือกทางเดินชีวิตของสามเณรนั้น สามารถสรุปค่าน้ำหนักความคิดเห็น เรียงจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้
 - 1.3.1 การกล้าที่จะยืนยงและยึดมั่นในกระแสเรียกของตนแม้ว่าคนอื่นจะมองว่าไม่ปกติ
 - 1.3.2 การมีความกล้าหาญที่จะสละเกียรติยศทางโลกเพื่อที่จะเป็นผู้ติดตามพระเจ้า
 - 1.3.3 สิ่งที่เป็นอุปสรรค คือ ปัจจัยของโลกภายนอก การมีชีวิตคู่ การมองเห็นชีวิตของโลกภายนอก
 - 1.3.4 สิ่งสนับสนุน คือ กำลังใจจากคนรอบข้าง กำลังใจและแรงสนับสนุนจากครอบครัว

2. แนวทางส่งเสริมคุณธรรมความกล้าหาญของสามเณร สามเณรลัยเปาโล นครราชสีมา สามารถสรุปค่าน้ำหนักความคิดเห็นของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ เรียงจากมากไปหาน้อยในแต่ระดับ ดังนี้

- 2.1 แนวทางส่งเสริมคุณธรรมความกล้าหาญต่อตนเองของสามเณร
 - 2.1.1 สามเณรลัยเปาโลและโรงเรียน ควรส่งเสริมให้สามเณรตระหนักว่าความยากลำบาก และระเบียบวินัยต่างๆ นั้น เป็นสิ่งที่จะช่วยให้สามเณรสามารถพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ที่มีความเข้มแข็งยิ่งขึ้นและพัฒนาศักยภาพของสามเณรให้เป็นคนที่มีคุณภาพ

2.1.2 สามเณรลัทธิเปาโล และโรงเรียน ควรจะส่งเสริมให้มีกิจกรรมเพื่อสามเณรได้มีโอกาสฝึกฝนความกล้าแสดงออกและความเป็นผู้นำ เพื่อที่สามเณรจะได้มีความมั่นใจและความกล้าหาญในการเผชิญกับความยากลำบากได้ดียิ่งขึ้น

2.1.2 สามเณรลัทธิเปาโล ควรมีการส่งเสริมให้สามเณรได้มีกิจกรรมการอบรมนอกสถานที่ เพื่อให้สามเณรได้ลดความเครียดจากระบบการอบรมและเพื่อให้สามเณรได้มีโอกาสได้สัมผัสกับงานด้านต่างๆ

2.2 แนวทางส่งเสริมคุณธรรมความกล้าหาญต่อผู้อื่น

2.2.1 สามเณรลัทธิเปาโล ควรส่งเสริมให้สามเณรได้ตระหนักว่า การตักเตือนกันนั้นเป็นสิ่งที่ดี และเป็นสิ่งที่ควรกระทำ

2.2.2 สามเณรลัทธิเปาโล และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ควรส่งเสริมให้สามเณรประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น เพราะเมื่อเป็นแบบอย่างที่ดีได้แล้ว สามเณรก็จะกล้าตักเตือนกันมากขึ้น ส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศแบบพี่น้อง ช่วยเหลือและเห็นอกเห็นใจกันให้เกิดขึ้นในสามเณรลัทธิ

2.2.3. สามเณรลัทธิเปาโล และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ควรส่งเสริมให้สามเณรมีจิตสำนึกที่ดี สามารถแยกแยะผิดชอบชั่วดีได้ รู้ว่าสิ่งใดควรทำหรือสิ่งใดที่ไม่ควรทำ

2.3. แนวทางส่งเสริมคุณธรรมความกล้าหาญในการกล้าตัดสินใจเลือกทางเดินชีวิต

2.3.1 สามเณรลัทธิเปาโลและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ควรส่งเสริมให้สามเณรได้ตระหนักว่า ชีวิตกระแสน้ำเรียกการติดตามพระเจ้า นั้น เป็นชีวิตที่มีคุณค่าและมีความสุขของการได้เป็นผู้ให้ ตามแบบอย่างของพระเยซูเจ้า

2.3.2 ครอบครัวและบุคคลรอบข้างควรช่วยในการให้กำลังใจและสนับสนุนสามเณรในการดำเนินชีวิตติดตามพระเจ้า

2.3.3 สามเณรลัทธิเปาโล ควรส่งเสริมให้สามเณรมีโอกาสได้ฝึกงานนอกสถานที่ เพื่อให้สามเณรได้สัมผัสงานด้านต่างๆ ของบาทหลวง และยังเป็นโอกาสให้สามเณรได้สัมผัสและได้เห็นชีวิตของโลกภายนอกที่แตกต่างจากชีวิตในสามเณรลัทธิมากยิ่งขึ้น เพื่อจะช่วยให้สามเณรเข้าใจชีวิตในรูปแบบต่างๆ และเมื่อเข้าใจก็จะทำให้สามเณรมีความกล้าหาญมั่นคงในการเลือกเดินติดตามรับใช้พระเจ้ามากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สามเณรลัยเปาโล และโรงเรียน ควรส่งเสริมให้สามเณรตระหนักว่า ความยากลำบาก และระเบียบวินัยต่างๆ เป็นสิ่งที่จะช่วยให้สามเณรสามารถพัฒนาตนเองและเพิ่มศักยภาพของตนเองให้มากขึ้น

2. สามเณรลัยเปาโล ควรส่งเสริมให้สามเณรได้ตระหนักว่า การตักเตือนกันนั้นเป็นสิ่งที่ดี และเป็นสิ่งที่ควรกระทำ

3. สามเณรลัยเปาโล และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้สามเณรประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น

4. สามเณรลัยเปาโล และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้สามเณรได้ตระหนักว่า ชีวิตกระแสเรียกการติดตามพระเจ้านั้น เป็นชีวิตที่มีคุณค่าและมีความสุขของการได้เป็นผู้ให้ ตามแบบอย่างของพระเยซูเจ้า เช่น จัดกิจกรรมให้สามเณรได้มีโอกาสออกไปช่วยเหลือผู้ที่มีความลำบาก คนยากจน เป็นต้น

5. ครอบครัวและบุคคลรอบข้างควรช่วยในการให้กำลังใจและสนับสนุนสามเณรในการดำเนินชีวิตติดตามพระเจ้า เช่น สามเณรลัยควรจัดกิจกรรมอบรม หรือพบปะผู้ปกครองสามเณร เพื่อให้ผู้ปกครองและครอบครัวของสามเณรจะได้เข้าใจบทบาทในการให้กำลังใจและสนับสนุนสามเณรในการดำเนินชีวิตติดตามพระเจ้าได้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับ แนวทางการส่งเสริมคุณธรรมความรู้จักประมาณตนของสามเณร สามเณรลัยเปาโล นครราชสีมา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการที่จะทราบการปฏิบัติตนและแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมความรู้จักประมาณตนของสามเณร เพื่อส่งเสริมให้สามเณรได้มีคุณธรรมความรู้จักประมาณตนมากขึ้น เพื่อที่สามเณรจะได้มีความมั่นคงในการติดตามรับใช้พระเจ้ามากขึ้น ไม่ถูกล่อลวงจากปัจจัยของโลกภายนอก เช่น การมีชีวิตที่สะดวกสบาย และการมีอิสระในการดำเนินชีวิตในแบบที่ตนเองต้องการ

2. ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยในด้านครอบครัวที่มีผลส่งต่อการดำเนินชีวิตติดตามรับใช้พระเจ้าของสามเณร เพราะผลจากการศึกษาในครั้งนี้พบว่า ครอบครัวมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการที่สามเณรจะมีความมั่นคงในการดำเนินชีวิตติดตามรับใช้พระเจ้า

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อคริสตศาสนธรรม แผนกคริสตศาสนธรรม. (2562). *คำสอนพระศาสนจักรคาทอลิก (Catechism of the Catholic Church)*. โรงพิมพ์อัสสัมชัญ.
- คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อคริสตศาสนธรรม แผนกพระคัมภีร์. (2557). *พระคัมภีร์คาทอลิก ฉบับสมบูรณ์*. โรงพิมพ์อัสสัมชัญ.
- คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อสามเณรชายและกระแสรัก. (2543). *ธรรมนูญการอบรมเณรสามเณรเล็ก ค.ศ. 2000*.
- เชิดชัย เลิศจิตรเลขา. (2548). *คริสตจริยศาสตร์พื้นฐาน* [เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์]. โรงเรียนดอนบอสโก.
- ทองแดง แก้วประกอบ. (2561). *การเสริมสร้างคุณธรรมความรักตามคำสอนของนักบุญเปาโลสำหรับสามเณรคาทอลิก สามเณรชายคริสตประจักษ์ สังฆมณฑลอุบลราชธานี* [การค้นคว้าอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. วิทยาลัยแสงธรรม.
- เบนดิกต์ ที่ 16. (2550). *นักบุญเปาโล อัครสาวกองค์ที่ 13*. แอ็ดวานซ์ อินเตอร์ พรีนติ้ง. ฟรานเซสโก โจย่า. (2551). *นักบุญเปาโลอัครสาวก พยานยืนยันความชื่นชมยินดีท่ามกลางความทุกข์*. แอ็ดวานซ์ อินเตอร์ พรีนติ้ง.
- ยอห์น ปอล ที่ 2. (2535). *สมณลิขิตเตือนใจ “เราจะมอบผู้เลี้ยงแกะให้ท่าน” (Pastores Dabo Vobis)*. โรงพิมพ์อัสสัมชัญ.
- ลอร์เรนซ์ โบทต์. (2551). *นักบุญเปาโล ผู้บุกเบิกเส้นทางธรรมทูต*. โรงพิมพ์อัสสัมชัญ.
- วีณา โกวิทวานิชย์. (2551). *อัครสาวกเปาโลบุรุษไร้พรมแดน*. โรงพิมพ์อัสสัมชัญ.
- สมณกระทรวงพระสงฆ์. (2559). *พระพรแห่งกระแสรักพระสงฆ์ (The gift of the priestly vocation)*. ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนางานวิชาการ วิทยาลัยแสงธรรม.
- สัมฤทธิ์ น่วมศิริ, กิตติวัฒน์ จำเริญสัตย์, กฤษฎา มณีชัย, อภิวัฒน์ พลสยาม, และ พีระ พันธุ์งาม. (2561). การทุจริตคอร์รัปชันกับสังคมไทย. *วารสารบัณฑิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย*, 16(2), 282-291. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/mgsj/article/view/200212>
- สามเณรชายเปาโล นครราชสีมา. (2566ก). *แนวทางการอบรม และระเบียบการสามเณรชายเปาโล นครราชสีมา ปีการศึกษา 2566*.

สามเณราลัยเปาโล นครราชสีมา. (2566ข). *เอกสารประวัติสามเณราลัยเปาโล นครราชสีมา*.

อวิรุทธ์ พันธุ์ขาว. (2560). *ปัจจัยที่มีผลต่อการอบรมคุณธรรมเพื่อส่งเสริมกระแสเรียกสามเณร*

*คาทอลิก สามเณราลัยนักบุญยอแซฟ สามพราน นครปฐม [การค้นคว้าอิสระ
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. วิทยาลัยแสงธรรม.*

Boadt, L. E. (2008). *The Life St. Paul*. Paulist Press.

Paul VI. (2555). *Optatam Totius* [สมณกฤษฎีกาเรื่องการอบรมเพื่อเป็นพระสงฆ์].

http://www.thaicatechesis.com/Document/09Optatam_Totius.pdf